

en wijze, en elk in eigen levenskring, ook dienstbaar mogen zijn aan de wederkomst van Hem, die alle hooge hart requireert op den dag van Zijn heilkracht, om voor de voeten van den Koning der koningen allen berg te slechten en alle dal te vullen. Want zijn „hooge hart" verheft zich in geboden te allen dage om de macht, die Hij naar het recht verworven heeft, te oefenen tot in de verste hoeken van de wereld. En zijn spreuk „Ik zal handhaven" vindt, wijl op Golgotha gevestigd, dagelijks erkenning, omdat Hij de Koning is, die zonder usurpatie-wil, maar als de Borg van velen, het koningsambt en het priesterambt in zichzelf vereenigd heeft, Koning zijnde en Priester, naar Melchizedek's wijs, Koning over de stad van den vrede, die alle verstand te boven gaat.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

„Nihilisme".

Prof. Hepp heeft een gruwelijke ontdekking gedaan. Hij is een verschrikkelijk monster op het spoor gekomen. Een monster levend nog wel op het gereformeerde erf! Reeds eerder had hij de sporen ervan ontdekt, de lucht ervan geroken. Nu evenwel is het ondiert zóó afschuwelijk voor den dag gekomen, dat hij gemeend heeft het in „Credo" te moeten signaleeren.

Wat is dan wel het geval?

In onze Gereformeerde Kerken is, naar de meening van den professor, een „nihilisme" werkzaam.

Weet ge lezer, wat dat is?

„Nihilisme" — dat is de naam van een vreeselijke leer. De verdedigers ervan zijn de meest weerzinwekkende menschen, die men zich denken kan. Hun zwarte gestalten doemen voor ons op, vooral in de geschiedenis van Rusland. Het waren mannen en vrouwen, bezield door een demonische haat tegen de maatschappelijke en politieke orde. Alle middelen waren hunns inziens geoorloofd om de huidige maatschappij tot een ruïne te maken. Als wapenen gebruikten ze bij voorkeur bommen en andere helse machines. Ze hebben tientallen menschen, vooral aanzienlijken, ja, zelfs vorsten, vermoord. En ze deden dat zonder de minste wroeging.

Het nihilisme in onze kerken, zooals Prof. Hepp het meent ontdekt te hebben, is gelukkig nog niet dit maatschappelijke nihilisme. Neen, hij meent te zien een dogmatisch nihilisme. Het is dus een leer, een richting, die — als we het woord van Prof. Hepp ernstig nemen — het op den ondergang van de dogmatiek toeleegen. Inderdaad, indien het waar zou zijn, een verschrikkelijk voornemen.

Morcel is het met deze dogmatische nihilisten ook niet in orde. Het zijn achterbaksche lieden. Heel wat van de dogmatiek hebben ze al verwoest. Maar — ze zeggen het niet eerlijk en open! Zoo af en toe komen ze met een voorzichtige vernielingspoging voor den dag. Liefst zich verschullend achter anderen: laf gedoe van slavenzielen! Maar Prof. Hepp doorziet het en hij roept ze op om maar eens eerlijk alles te zeggen. Dan weet ons Gereformeerde volk waar het aan toe is. En geen enkele gereformeerde mag tegenover dit sluwe, listige, sloopende pogen werkeloos blijven.

Welke zijn nu de sinistere figuren, die Prof. Hepp bij deze beschuldiging op het oog heeft?

Misschien dacht iemand aanstonds aan predikanten en leden, die nog wel eens leelijke dingen zeggen van „die dogmatiek" en „die dogma's". Menschen, die er behoefte aan hebben zoo af en toe eens uit te roepen, „dat het in dogmatische kennis toch maar niet zit" en „dat ge met al die dogmatiek toch nog wel verloren kunt gaan". Daarmee gevend niet zoozeer een vermaning aan dogmatistische zielen als wel een uiting van eigen afkeer ten aanzien der dogmatiek.

Wie dit ging vermoeden heeft zich evenwel vergist.

Prof. Hepp kijkt in een andere richting. Men leze slechts wat hij schrijft. Naar de gewoonte van „De Reformatie" geven we het geheele stuk van Prof. Hepp hier weer:

Dogmatische onderscheidingen.

In het „Kerkblad voor Haarlem" tracht Ds C. Veenhof opruiming te houden van bekende dogmatische onderscheidingen. Hij schrijft:

Zoo kan men soms wonderlijk hooren spreken over organisch en mechanisch. Een leermeester van me zel eens met een oolijken glimlach: „Als de menschen het eens mooi willen zeggen, dan gebruiken ze het woord „organisch" maar eens een keer". Zoo wordt er gewerkt, of beter gezegd: gespeeld en geknoeid met de termen formeel en materieel. Ze klinken nog al geleerd bovendien. En tegenwoordig praten de menschen weer druk over onderwerpelijk en voorwerpelijk. Moet een preek voorwerpelijk of onderwerpelijk; voorwerpelijk en onderwerpelijk; voorwerpelijk noch onderwerpelijk zijn?

Voor al echter de onderscheiding van inwendig en uitwendig heeft allerlei toepassing gevonden en... onnoemelijk veel schade gedaan. Och, dat men die woorden had gereserveerd voor geneesmiddelen! U weet wel: bestemd voor uitwendig of inwendig gebruik. Of hadde men slechts van uitwendig gesproken voor wat den buiten-

kant van voorwerpen of lichamen betreft en inwendig alleen voor dat wat er echt in zit.

Maar neen, men ging spreken van een inwendige en een uitwendige kerk, van een inwendig en een uitwendig geloof, van een inwendig en een uitwendig verbond, van een inwendige en uitwendige roeping, van een inwendig en een uitwendig aanbod van genade enz. enz.

Tot zoover Ds Veenhof.

Een paar onderscheidingen heeft Ds V. er hier bij gefabriceerd. Het is onder ons b.v. niet gebruikelijk te spreken van een inwendige en uitwendige Kerk, een inwendig en uitwendig aanbod van genade.

Dat de onderscheiding inwendig en uitwendig soms misbruikt wordt, weet schier ieder.

Maar op de onderscheiding van in- en uitwendige roeping het veto toe te passen, is een verzet plegen tegen de Gereformeerde dogmatiek van ouds af tot op heden.

Ds Veenhof verschuilt zich hier achter een Hervormd predikant.

Doch, afgedacht daarvan of beiden hetzelfde bedoelen, is dit toch beneden den ernst der zaak.

Het wordt bijna een manie om dogmatische onderscheidingen naar den rommelzolder te laten verhuizen.

Archetypisch en ectypisch, de kennis van Christus naar Zijn menselijke natuur, die van de geloovigen in den hemel, die van de geloovigen op aarde werden reeds als contrabande over boord geworpen. Voor de onderscheiding tusschen algemeen en bijzonder werd angst uitgesproken.

Nu moet in- en uitwendige roeping er aan gelooven.

Wat stelt men hiervoor in de plaats?

Niets.

Men scheidt in de dogmatiek een vacuum, een luchtledig.

Wij vragen ons af: wat volgt er nu?

Dat men alles maar opeens noemde!

Dan wisten we, waar wij aan toe waren.

Welk Gereformeerde ziet dit „nihilisme" niet met leede oogen aan.

Waarop moet dit uitloopen?

Hier tegenover mag niemand werkeloos blijven.

Daarom begin ik met te signalereeren.

Tot zoover Prof. Hepp.

Men ziet: het is ernstig en dreigend genoeg!

Om de situatie te leeren kennen — vooral om te zien wat er van dat leelijke „verschillen achter een Hervormd predikant" waar is — wil ik even meedeelen, dat ik in het „Kerkblad van Haarlem" een rubriek verzorg „Onder de streep", waarin ik allerlei interessante artikelen, fragmenten uit boeken enz. overneem, die voor ons huidige kerkelijke leven van belang zijn. Vooral nam ik daarin op vergeten stukken uit Kuypers werk, die licht kunnen verspreiden over de moeilijkheden en vraagstukken onzer dagen. Juist van Kuyper, die tegenwoordig meer geprezen dan gekend wordt.

Prof. Hepp liet afdrukken de „inleiding" op een artikel, inderdaad overgenomen van „een Hervormd predikant".

Maar waarom noemt hij diens naam niet?

Want het is niet maar de eerste de beste.

Het is niemand anders dan Ds J. G. Woelderink, de Gereformeerde in hart en nieren, de fijne kenner der Reformatie theologie, de man, die worstelt in „De Waarheidsvriend" om de Gereformeerden in de Hervormde Kerk weer te leiden naar de reformatie verbonds- en doopsopvatting.

Wat Prof. Hepp zegt over er bij gefabriceerde onderscheidingen: laat ik hem de verzekering mogen geven, dat ik alleen die onderscheidingen noemde, waarover ik met eigen oogen las en waarvan ik met eigen ooren hoorde.

Een heel stuk van Prof. Hepps tirade gaat langs ondergeteekende heen; dit alleen wil ik ervan zeggen, dat het deels beslist onjuist is, deels de zaak in een geheel verkeerd licht plaatst.

Wat nu de eigenlijke kwestie betreft, die van „uitwendige" en „inwendige" roeping — voor alles wil ik hier het stuk van Ds Woelderink overnemen. Daarover gaat het, daarmede betuigde ik openlijk mijn instemming. Van verschillen is geen sprake. Onze lezers kunnen dan zelf over dit verschrikkelijk symptoom van nihilisme oordeelen.

Het is een stuk, genomen uit Ds Woelderink's artikelen-serie over „Het Doopsformulier", en is te vinden in „De Waarheidsvriend", 28ste Jaargang, No. 28.

Zooals de Schrift niet weet van tweeërlei verbond, zoo weet de Schrift evenmin van tweeërlei roeping. En het getuigt van weinig Schriftuurlijken zin, als men uit het feit, dat er tweeërlei kinderen des verbonds zijn, wil afleiden, dat er ook tweeërlei roeping is.

In de gelijkenis van den zaaiër spreekt de Heiland van vierderlei akkergrond, maar niet van vierderlei zaad. Het is één en hetzelfde zaad, dat uitgestrooid wordt, maar alleen in den goeden grond brengt dit zaad vrucht voort. De vierderlei grond, waarop het zaad geworpen wordt, kan dus tot tweeërlei grond teruggebracht worden, onvruchtbare en vruchtbare grond. Zoo zijn er tweeërlei kinderen des verbonds, bastaarden en ware kinderen, maar zij zijn allen met dezelfde roeping geroepen geworden, de roeping tot bekeering en geloof, of wil men tot geloof en bekeering. Dat deze roeping bij den een vrucht draagt en tot bekeering leidt en bij den ander niet, mag en kan alleen uit de verborgen verkiezende genade Gods verklaard worden, waardoor de Heilige Geest voor de roeping een plaats in het hart bereidt en deze een krachtadigen ingang doet vinden, maar daardoor wordt de roeping geen andere, zoodat naast de eerste roeping zich een tweede zou bevinden, die aan de eerste wordt toegevoegd. Daardoor maakt men een

scheiding tusschen Woord en Geest, die de Schrift niet kent en die opnieuw aan de wederdoopers herinnert, die naast de roeping van het uitwendige woord een roeping des Geestes plaatsten*).

Wanneer men deze tweeërlei roeping aanduidt met de namen in- en uitwendig, bedoelt men met uitwendig te zeggen, dat de roeping slechts tot het gehoor des oors komt, maar de inwendige roeping dringt door tot in het hart. Echter, de Schrift leert ons, dat ook de roeping, die afgewezen en weerstaan wordt, den mensch inwendig, in het binnenste van zijn ziel, vaak hevig ontroerd heeft, zoo dat het woord uitwendig hier niet voldoend kan. Want niet alle menschen die verloren gaan, zijn te vergelijken met den harten weg, waarop het zaad valt en het dringt niet in het minst in den bodem in. Daarom teekende de Heiland ons ook die, die zulk een inwendige ommekeer en verandering kennen, dat er alle hoop op vrucht schijnt te zijn en toch wordt deze hoop afgesneden.

Aan de andere zijde, als de roeping Gods tot ware bekeering mag leiden, heeft de Heilige Geest deze roeping ingang in het hart doen vinden, de ziele roeping, want hier komt geen tweede roeping naast de eerste, maar die roeping, die men soms jaren had afgewezen, wordt ten slotte krachtadig gemaakt door de overtuiging des Geestes. Er is hier dus geen sprake van een tweede roeping, een inwendige naast de uitwendige, maar wanneer men dit spraakgebruik wil aanhouden, kan men hoogstens zeggen, dat de uitwendige roeping inwendig gehelligd wordt. Tweeërlei roeping is er niet en toch — dat is de bittere vrucht van de leer der twee verbonden — toch hebben de menschen hun leven overeenkomstig dezen gedachten-gang ingericht.

Het is mij meer dan éénmaal op huisbezoek overkomen, dat, als ik den nadruk legde op de roeping tot bekeering en geloof, waartoe de Heere in Zijn Woord roept en dringt, men antwoordde: ja, maar dat is de uitwendige roeping; maar wat zal een mensch, die dood in zonden en misdaden is, daarmede uitrichten; mochten wij ook maar eens met de inwendige roeping geroepen worden! Hier ontmoet men zeer duidelijk den gedachten-gang van Trigland; de Heere roept in het uitwendige verbond wel tot geloof en bekeering, maar Hij geeft niet wat in staat stelt deze roeping op te volgen. Het inwendige verbond kent een andere roeping, die dat wel geeft. Wel nu, zoo hebben de meeste menschen de conclusie getrokken, dan kunnen wij die eerste roeping van het uitwendige verbond wel naast ons neerleggen, want daar is toch niets mede te beginnen en blijft er niets anders over dan te wachten totdat wij nog eens met die andere roeping begiftigd worden.

Wie dit stuk nauwkeurig doorleest zal ontdekken, dat niets, letterlijk niets van de waarheid der Schrift aangaande de roeping Gods wordt geloofend, maar wel van harte wordt aanvaard. Alleen wordt roeping genoemd wat ook inderdaad roeping is en wordt het werk des Geestes, waardoor deze roeping gehoord en aanvaard wordt, daarvan onderscheiden, ook in den naam. En dat niet uit revolutionaire vernielzucht, maar om den ernst van Gods roeping zoo streng mogelijk te handhaven.

Het is mij dan ook een raadsel hoe Prof. Hepp zoo fel en bitter en verdachtmakend kon schrijven.

In nog vreemder licht komt dit alles te staan als men weet, dat Dr Kuyper die werking des Geestes in den uitverkorene, waardoor de roeping gehoord en verstaan wordt evenmin een „inwendige roeping" in den eigenlijken zin des woords wil noemen.

Wel spreekt hij van een „inwendige" roeping, maar nadrukkelijk zegt hij, dat dit eigenlijk onjuist is.

Dit kan in de lijn van Kuyper's denken ook niet anders. Immers: Dr Kuyper omschrijft de roeping als volgt.

Het is „een toespraak, die van Gods wege tot ons menschelijk bewustzijn (!) uitgaat, om ons als zondaren door de wet onze verdoemenis en door het Evangelie de verlossing in Christus voor oogen te stellen, om als nu uit de duisternis ons te roepen naar het licht. Deze roeping heeft alleen plaats bij hen, die tot jaren van onderscheid zijn gekomen, niet bij jong wegstervende kinderen. Zij heeft tot achtergrond zekere algemeene roeping door de stemme der natuur, maar verkrijgt haar eigenaardig karakter eerst door de prediking des Woords. Zij richt zich niet tot allen, maar tot die volken en personen, tot wie de Heere Zijn Woord uitzendt en onder deze zoowel tot verkorenen als verlorenen. Tot de verlorenen om hen schuldig te stellen als die zulk een genade verwerpen, en tot de verkorenen om hen het heil met hun bewustzijn te doen bevatten. Deze vocatio (= roeping) in engeren zin richt zich deels tot wedergeborenen, deels tot nog niet-wedergeborenen. Door niet-wedergeborenen kan zij door eene gemeene genade met een uitwendige bevattning, die soms zeer ver gaat (zie Hebr. 6), opgenomen worden, hetzij tot hun oordeel, zoo zij verloren gaan, hetzij als gratis preparans (= voorbereidende genade) niet hunner wedergeboorte, maar hunner bekeering"!).

Aldus heeft Dr Kuyper de roeping zelf omschreven. Men lette er op, dat hij spreekt van roeping zonder eenige bijvoeging, zonder eenige nadere bepaling. De woorden zijn letterlijk zoo door hem gedictieerd. In de (niet door Kuyper gedictieerde, maar door studenten

*) Sommige oude theologen, sprekende van een uitwendige en inwendige roeping, waarschuwden er tegen, dat men deze onderscheiding niet mocht opvatten als een verdeling in soorten, waardoor men twee roepingen kreeg, maar slechts als een verdeling van het geheel in zijn deelen, zoo dat de uitwendige en inwendige roeping bedoeld zijn als twee zijden van een en dezelfde roeping. Deze waarschuwing heeft men echter langzamerhand geheel vergeten, waardoor het gevaar van dergelijke onderscheidingen des te duidelijker aan den dag treedt. *Noot van „De Waarheidsvriend"*.

1) Voor dit en het volgende: Dictaten Dogmatiek: *Locus de Salute*; p. 84 v.v.

genoteer-
Gods is
wustzijn,
melding,
de zonda-
er door

Zal de-
er nog v-
Heiligen
ge-hoord
genoemd
„Bij de
dige roep-
te zijner
steekt er
van het
bewust-

Men z-
bijkomer-
te onder-
ping i-
Die da-
maken
het vers-
bereiden
de mens-
toegt.

Kuyper-
Geest, di-
veronder-
in figur-

catio

Men le-

lijken

inwendig

roeping-

Dit is

vaardig

Neen, le-

reeds ge-

onze va-

wendige

volgen:

maken,

ik bedoe-

wordt be-

Dat di-

wel hier

kende o-

in wen

uitenaar

vatbaar

dige r-

drachtel

van dez-

De na-

ze dus

Kuyper

zeer zek-

dat die

eigenl

Wat b

Hepp?

Is dit

te wape-

is dit

scheidin

scheidin

verschel

eigenl

noemd!

Raads

Waarom

schrijft

nobele,

vattinge

slechtste

H.

Nasc

het num

door gel

Sinds

opgesch

gesteld

dat „var

dan toch

reeds op

Hepp ni

nis, die

rept!

Ik ga

roeping

opzweep

methode

eerlijk t

polemisch

bitter e

zijn als

verschill

2) E.

Geest; p.

innerlijke

LEI wet

gepredikt

aan het

dat de r